

Jacek Skibicki

**DZIEJE TRANSPORTU
SZYNOWEGO
W ŚWIELE DONIESIEŃ
PRASY POLSKIEJ
DO 1939 ROKU**

1

PRZEWODNICZĄCY KOMITETU REDAKCYJNEGO
WYDAWNICTWA POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

Dariusz Mikieliewicz

REDAKTOR PUBLIKACJI NAUKOWYCH

Michał Szydłowski

RECENZENCI

Dariusz Świsulski

Marcin Wołek

REDAKCJA JĘZYKOWA

Agnieszka Frankiewicz

SKŁAD I PROJEKT OKŁADKI

Wioleta Lipska-Kamińska

Wszystkie rysunki zamieszczone w książce, chyba że zaznaczono inaczej,
pochodzą z domeny publicznej.

Wydano za zgodą

Rektora Politechniki Gdańskiej

Oferta wydawnicza Politechniki Gdańskiej jest dostępna pod adresem
<https://sklep.pg.edu.pl>

Utwór nie może być powielany i rozpowszechniany, w jakiegokolwiek formie
i w jakikolwiek sposób, bez pisemnej zgody wydawcy.

© Copyright by Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2025

ISBN 978-83-7348-937-0

Spis treści

Od autora	5
1. Geneza powstania transportu szynowego	7
1.1. Narodziny toru	7
1.2. Powstanie pojazdu mechanicznego	20
1.3. Narodziny kolei	28
Literatura	35
2. Pierwsze lata dynamicznego rozwoju kolejnictwa	38
2.1. Budowa linii Liverpool–Manchester	38
2.2. Powstanie kolei na terenie Cesarstwa Austriackiego	64
2.3. Początki kolei we Francji	71
2.4. Kolej w Stanach Zjednoczonych	81
2.5. Pierwsze linie kolejowe w Belgii	86
2.6. Narodziny kolei w Niemczech	96
2.7. Pierwsza kolej żelazna w Rosji	108
Literatura	123
3. Powstanie i rozwój kolei na ziemiach polskich	130
3.1. Prace pionierskie	131
3.2. Budowa Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej	139
3.3. Budowa linii kolejowych na terenie zaboru pruskiego	148
3.4. Budowa linii łączących zabór pruski i rosyjski	172
3.4.1. Kolej Ząbkowicko-Katowicka	173
3.4.2. Kolej Warszawsko-Bydgoska	177
3.4.3. Kolej Nadwiślańska	190
3.5. Budowa Kolei Obwodowej	245
Literatura	284

Od autora

Historia transportu szynowego – zarówno kolejowego, jak i miejskiego – jest bardzo dobrze udokumentowana. Istnieje duża liczba książek poświęconych tej tematyce, dotyczących historii ogólnej, jak również związanych z dziejami transportu szynowego w poszczególnych krajach czy regionach, a nawet odnoszących się do konkretnych miast, linii kolejowych czy przedsiębiorstw transportowych. Wydawać by się mogło, że treść każdej kolejnej publikacji z tego zakresu musi być, siłą rzeczy, powtórzeniem treści już istniejących opracowań. Jednak zdaniem autora zaproponowane przez niego podejście do tematu jest nowe i dotychczas nie zostało zastosowane. Celem niniejszej monografii jest bowiem przedstawienie zarówno historii powstania, jak i procesu rozwoju transportu szynowego z potencjalnej perspektywy osób żyjących w tamtych czasach i czerpiących informacje z podstawowego, a do połowy lat 20. XX wieku jedynego środka masowego przekazu, czyli prasy. Zaprezentowane obiektywne fakty historyczne zostały więc skonfrontowane z ich odzwierciedleniem w ówczesnych artykułach prasowych. Mnogość wydarzeń oraz ograniczona objętość publikacji nie pozwoliły na omówienie wszystkich faktów z historii transportu szynowego, które były opisywane w prasie polskiej. Byłoby to absolutnie niemożliwe. Autor dokonał zatem wyboru, oczywiście subiektywnego i niekiedy niezwykle trudnego, ponieważ niejednokrotnie zachodziła konieczność pominięcia wydarzeń bardzo interesujących, ale zarazem koniecznego, gdyż w przeciwnym razie książka ta nigdy nie zostałaby ukończona.

W pierwszym rozdziale monografii omówiono zagadnienia związane z powstaniem transportu szynowego, którego pierwowciny można znaleźć już w czasach starożytnych, a którego ukształtowanie do formy, jaką znamy obecnie, było dziełem wielu niekiedy znanych, a często bezimiennych konstruktorów, inżynierów i wynalazców. W rozdziale drugim omówiono rozwój kolei w wybranych krajach, głównie europejskich, w trzecim i ostatnim rozdziale tego tomu skupiono się zaś na przedstawieniu narodzin i rozwoju transportu szynowego na ziemiach polskich. Kolejne zagadnienia, związane między innymi z rozwojem szynowej komunikacji miejskiej, rozwojem kolei w Polsce w dwudziestolecie międzywojennym czy też dotyczące parowozów oraz innych rodzajów trakcji zostaną zaprezentowane w kolejnych częściach monografii.

Mówiąc o prasie polskiej, autor ma na myśli wszystkie periodyki wydawane w języku polskim, bez ograniczenia geograficznego. Podczas pisania książki pod uwagę wzięto zatem tytuły ukazujące się na terenach polskich zajętych przez zaborców, na obszarze Polski odrodzonej po odzyskaniu niepodległości, jak również te wydawane dla mniejszości polskiej poza granicami kraju. Cytowane materiały źródłowe to w większości artykuły i notatki prasowe, natomiast

publikacje książkowe przytaczane są tylko wyjątkowo. Znajdujące się w wykazie literatury pozycje obcojęzyczne służyły zaś jako źródła dla potwierdzenia niektórych faktów historycznych i jako źródła ilustracji. Na ich podstawie weryfikowano też informacje pozyskane z materiałów krajowych.

Autor ma świadomość, że mimo dołożenia wszelkiej staranności oraz każdorazowego weryfikowania przedstawianych informacji w treści książki mogą występować niezawinione błędy i pomyłki. Dlatego prosi czytelników, aby w przypadku dostrzeżenia jakichkolwiek nieścisłości przekazali stosowne informacje do Wydawnictwa PG lub bezpośrednio do autora.